Asiantaeth Safonau Bwyd
food.gov.uk

Adroddiad Monitro Blynyddol yr Asiantaeth Safonau Bwyd i Gomisiynydd y Gymraeg

2022 - 2023

Cynnwys

1. Cyflwyniad 2
2. Amcanion yr Uned Iaith Gymraeg 2
3. Prif Brosiectau 3
3.1 Adroddiad Safonau Bwyd 3
3.2 Adroddiad Blynyddol 2021 - 2022 3
3.3 Bwyd a Chi 2, Cylch 4 3
3.4 Adroddiad Bwlch Cyflog Rhwng y Rhywiau 2022 4
4. Cyfryngau cymdeithasol 4
4.1 Ymgyrchoedd Ymatebol 4
5. Gwefan food.gov 5
6. Cysylltu â ni 5
7. Ymgysylltu'n allanol 6
7.1 Darpariaeth Theatr mewn Addysg 6
7.2 Adnodd addysgol sy'n mynd ar daith o amgylch digwyddiadau 'Crucial Crew' Cymru 6
8. Gweithdrefnau mewnol 6
8.1 Hybiau dwyieithog ar y fewnrwyd 7
8.2 Sesiynau Cynefino i Staff Newydd 7
8.3 Negesuon y Cyfarwyddwr 8
8.4 Iechyd Da – grŵp cymorth staff ar gyfer Iechyd a Lles 8
8.5 Ymgyrchoedd Dwyieithog: Astudiaeth Achos Comisiynydd y Gymraeg 8
9. Nifer a Chanran y Staff Dwyieithog 9
9.1 Strategaeth Sgiliau Dwyieithog 9
9.2 Recriwtio 10
9.3 Staffio digwyddiadau cyhoeddus 11
10. Hyfforddiant Iaith 11
10.1 Gloywi iaith 11
10.2 Techboleg Gwybodaeth 12
11. Sefydliad Cymeradwy 'Cymdeithas Cyfieithwyr Cymru' 12
12. Cwynion 12

1. Cyflwyniad

Diben yr adroddiad monitro hwn yw rhoi crynodeb o weithgarwch a gwasanaethau dwyieithog yr Asiantaeth Safonau Bwyd (ASB) sy'n ategu ei chydymffurfiaeth â'i Chynllun Iaith Gymraeg. Mae'r adroddiad ym ymdrin â'r cyfnod rhwng 1 Ebrill 2022 a 31 Mawrth 2023.

Mae'r adroddiad yn tynnu sylw at ymdrechion yr ASB i gynnig gwasanaethau effeithiol ac ystyrlon i'n defnyddwyr dwyieithog yng Nghymru, gan gynnig darpariaeth sy'n trin y Gymraeg a'r Saesneg ar y sail eu bod yn gyfartal. Tîm yr Uned Iaith Gymraeg fewnol sy'n gyfrifol am gydlynu'r ddarpariaeth hon, ac mae'r Uned yn gweithio'n galed i sicrhau bod y ddarpariaeth yn cael ei hadolygu a'i gwella'n barhaus fel bod ein cynulleidfa ddwyieithog yng Nghymru yn cael y profiad gorau posib wrth ymgysylltu â'r Asiantaeth. Ond ni fyddai'r gwaith hwn yn bosib heb gefnogaeth a chydweithrediad parod staff yr Asiantaeth yn ei chyfanrwydd, sydd oll yn chwarae eu rhan i sicrhau diwylliant a hunaniaeth gorfforaethol ddwyieithog yr ASB yng Nghymru.

2. Amcanion yr Uned Iaith Gymraeg

Dyma brif amcanion yr Uned Iaith Gymraeg:

- Darparu a chydlynu gwasanaethau dwyieithog yn unol â Chynllun Iaith Gymraeg yr ASB
- Rhoi cyngor a chyfarwyddyd i staff yr ASB ar y polisi iaith Gymraeg a'r gofynion o ran cyfieithu
- Cyflwyno gwasanaeth cyfieithu effeithiol ac o ansawdd uchel a rheoli holl gynnwys digidol Cymraeg yr ASB, gan gynnwys ei gwefan a chyfrifon cyfryngau cymdeithasol cyfrwng Cymraeg
- Hyrwyddo a hwyluso defnydd o'r Gymraeg yn y gweithle a'r tu hwnt, a chefnogi staff i ymgymryd â hyfforddiant/gwersi Cymraeg perthnasol
- Monitro ac adrodd ar gydymffurfiaeth â'n Cynllun Iaith

3. Prif Brosiectau 2022-23

Mae wedi bod yn flwyddyn brysur arall i'r Uned Iaith, gan adlewyrchu gweithgarwch a chynhyrchiant yr Asiantaeth yn ei chyfanrwydd, a'r cylch gwaith ehangach a fabwysiadwyd ganddi ers yr ymadawiad â'r Undeb Ewropeaidd. Bu'r Uned yn cydweithio ar amrywiaeth o brosiectau a llifau gwaith uchel eu proffil i sicrhau bod gwybodaeth ddwyieithog yn cael ei rhannu â'r cyhoedd a'n partneriaid hollbwysig mewn awdurdodau lleol. Mae'n cynnwys y canlynol:

- Y rhyfel yn Wcráin a'r effaith ar gyflenwadau a labelu bwyd
- Yr argyfwng costau byw a'r effaith ar ddiogeledd a diogelwch bwyd
- Y drefn newydd ar gyfer cymeradwyo Cynhyrchion Rheoleiddiedig yn y DU
- Canllawiau ar Gynhyrchion wedi'u Pecynnu ymlaen llaw i'w gwerthu'n uniongyrchol
- Ymateb i frigiadau o achosion cenedlaethol o Listeria a chlefydau eraill a gludir gan fwyd
- Diogelwch cynhyrchion llaeth y fron
- Cynllun Adfer ar gyfer Awdurdodau Lleol yn dilyn Covid-19

Mae'r holl ohebiaeth a chyhoeddiadau ar gyfer defnyddwyr yng Nghymru yn cael eu creu'n ddwyieithog a'u hyrwyddo trwy'r cyfryngau perthnasol i'r cyhoedd yng Nghymru. Mae hyn yn cynnwys gohebiaeth o ddydd i ddydd, straeon newyddion, gwybodaeth i ddefnyddwyr, canllawiau a chyngor, ymgyrchoedd cyfathrebu a chynnwys ar gyfer y wefan a'r cyfryngau cymdeithasol, yn ogystal ag amryw adroddiadau, arolygon a bwletinau. Ar ben y gwaith prosiect hwn, rydym wedi cynhyrchu a hyrwyddo nifer o adroddiadau corfforaethol dwyieithog eleni, gan gynnwys:

3.1 Adroddiad Safonau Bwyd 2021

Ar 27 Mehefin 2022, cyhoeddodd yr Asiantaeth Safonau Bwyd (ASB) a Safonau Bwyd yr Alban Ein Bwyd 2021: Adolygiad blynyddol o safonau bwyd ledled y DU. Hwn oedd y cyntaf mewn cyfres o adroddiadau a fydd yn cael eu cyhoeddi'n flynyddol, fel rhan o'n hymrwymiad parhaus i dryloywder, ac er mwyn sicrhau bod seneddwyr, partneriaid yn y diwydiant a defnyddwyr gartref a thramor yn ymwybodol o'r newidiadau i'n system fwyd a'r heriau sy'n ei hwynebu. Roedd yn hollbwysig sicrhau bod Adroddiad mor uchel ei broffil â chynulleidfa mor eang ar gael yn Gymraeg a bu'r Uned Iaith yn rhan o'r prosiect sylweddol hwn o'r cychwyn cyntaf. Cafodd yr adroddiad ei lansio mewn digwyddiad yn y Senedd ym mis Gorffennaf, a gwnaethom rannu negeseuon byw ar ein cyfryngau cymdeithasol dwyieithog.

3.2 Adroddiad Blynyddol 2021 - 2022

Cyhoeddwyd Adroddiad Blynyddol yr Asiantaeth Safonau Bwyd ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022 ym mis Ionawr 2023. Mae'r Adroddiad yn amlinellu perfformiad yr Asiantaeth a'i phrif weithgareddau yn ystod y flwyddyn, ac mae ar gael yn ddwyieithog ar ein gwefan.

3.3 Bwyd a Chi 2, Cylch 4

Bwyd a Chi 2 yw ein prif arolwg ymchwil gymdeithasol sy'n rhoi cipolwg manwl i ni ar ymddygiadau defnyddwyr mewn perthynas â bwyd. Mae ein contractiwr, Ipsos, yn cynnal arolygon dwyieithog ddwywaith y flwyddyn i fesur gwybodaeth, agweddau ac ymddygiadau o ran diogelwch bwyd a materion bwyd eraill ymhlith oedolion yng Nghymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon, fel y'u cofnodir gan y defnyddwyr eu hunain. Unwaith eto eleni, bu'r Uned Iaith yn gweithio gydag Ipsos i greu arolygon post ac ar-lein dwyieithog ynghyd ag unrhyw ohebiaeth gysylltiedig. Mae'r broses gyfan yn gwbl ddwyieithog, a chaiff unrhyw ymatebion Cymraeg a ddaw i law eu cyfieithu i'r Saesneg a'u cynnwys yn y data.

3.4 Adroddiad Bwlch Cyflog Rhwng y Rhywiau 2022

Yn 2017, cyflwynodd y Llywodraeth ddeddfwriaeth arloesol a oedd yn ei gwneud yn ofyniad statudol i bob sefydliad gyda 250 neu ragor o weithwyr adrodd yn flynyddol ar y bwlch cyflog rhwng y rhywiau yn eu sefydliad. Mae'r ASB yn cyhoeddi ei hadroddiad Bwlch Cyflog rhwng y Rhywiau yn ddwyieithog ar y wefan bob blwyddyn.

4. Cyfryngau cymdeithasol

Mae'r Uned Iaith yn rheoli cyfrifon Cymraeg yr ASB yng Nghymru. Rydym yn rhannu negeseuon, newyddion, adnoddau a gwybodaeth bwysig â'n dilynwyr trwy ein cyfrifon:

- Facebook: Asiantaeth Safonau Bwyd – https://www.facebook.com/AsiantaethSafonauBwyd
- Instagram: @foodgov - https://www.instagram.com/foodgov/
- X (Twitter): @FSACymru - https://twitter.com/FSACymru
- LinkedIn: @Food Standards Agency - https://www.linkedin.com/company/food-standards-agency/

Rydym yn rhannu cynnwys yn rheolaidd, gan sicrhau bod y negeseuon Cymraeg yn cael eu cyhoeddi ar yr un pryd â'r rhai ar y cyfrifon Saesneg cyfatebol, a chreu delweddau neu adnoddau o'r un safon broffesiynol er mwyn cynnal yr un safon yn y ddwy iaith. Rydym yn defnyddio ein cyfrifon i gefnogi ymgyrchoedd a gweithgarwch polisi yr Asiantaeth Safonau Bwyd ar wahanol faterion yn ymwneud â bwyd, ac er mwyn rhannu gwybodaeth hollbwysig â'r cyhoedd, rhanddeiliaid a phartneriaid, gan gynnwys rhybuddion alergedd a hysbysiadau galw a thynnu cynnyrch yn ôl er mwyn diogelu defnyddwyr.

4.1 Ymgyrchoedd Ymatebol

Yn ystod y flwyddyn hon hefyd, lansiwyd llif gwaith newydd, sef Ymgyrchoedd Ymatebol ar y cyfryngau cymdeithasol. Ymgyrchoedd yw'r rhain sy'n cael eu cynnal o leiaf unwaith y mis a'r bwriad yw ymateb yn gyflym i bynciau llosg, materion cyfoes neu straeon newyddion sy'n cael llawer o syw. Rydym yn rhannu negeseuon ymatebol â defnyddwyr, a hynny yn gwbl ddwyieithog. Ymhlith y digwyddiadau a materion sy'n cael sylw, mae dathliadau gŵyl y banc, barbeciws a phicnics, y Nadolig, banciau bwyd a'r argyfwng costau byw. Mae'r ymgyrchoedd byr a bachog hyn yn rhannu canllawiau pwysig ar hanfodion diogelwch bwyd, dyddiadau 'defnyddio erbyn' ac 'ar ei orau cyn', y Cynllun Sgorio Hylendid

Bwyd a Rhybuddion Bwyd ymhlith eraill.

Yn ystod y cyfnod adrodd dan sylw, rydym wedi cynnal nifer o'r ymgyrchoedd hyn. Roedd yr un cyntaf ym mis Awst yn ymwneud â choginio a gwersylla yn yr awyr agored. Gwnaethom rannu negeseuon ar bwysigrwydd golchi dwylo, coginio byrgyrs yn drylwyr, a bod yn ddiogel wrth gadw bwyd yn yr awyr agored. Ym mis Medi, ar ddechrau'r tymor academaidd, rhannwyd ymgyrch wedi'i thargedu at fyfyrwyr a oedd yn mynd i'r brifysgol ac yn coginio ac yn paratoi bwyd am y tro cyntaf. Gwnaethom greu dau becyn adnoddau dwyieithog; un ar gyfer prifysgolion ac un ar gyfer awdurdodau lleol, gan annog sefydliadau i rannu ein negeseuon diogelwch bwyd, a sicrhau bod ganddynt fynediad hawdd at yr ymgyrch yn y ddwy iaith. Mae ymgyrchoedd eraill dros y cyfnod dan sylw yn cynnwys diogelwch bwyd dros y Nadolig, haciau bwyd diogel a gwastraff bwyd. Rydym wedi talu am hysbysebion ar Facebook fel rhan o'r ymgyrchoedd hyn, sy'n ein galluogi i gyrraedd cynulleidfa ehangach a sicrhau bod ein negeseuon a'n cyngor yn cyrraedd mwy o bobl.

5. Gwefan food.gov

Gwefan gynhwysfawr yr Asiantaeth, food.gov/cy, yw ein prif ddull o rannu ein gwybodaeth a'n canllawiau hollbwysig ar ddiogelwch a safonau bwyd â ddefnyddwyr a busnesau. Mae'r wefan yn ddwyieithog yn unol â darpariaethau ein Cynllun Iaith. Mae strwythur y wefan yn gyson ag arferion gorau yn y maes a gellir toglo o un iaith i'r llall yn hawdd. Gall defnyddwyr weld yn glir pa wybodaeth sydd ar gael ym mha iaith.

Mae swyddogion yr Uned Iaith hefyd yn olygyddion gwe, ac rydym yn defnyddio rota ddyddiol i fonitro a diweddaru'r system rheoli cynnwys. Bob wythnos, bydd y tîm digidol a chyfathrebu yn rhannu cynllun gwaith â'r Uned Iaith, yn nodi pa gynnwys a fydd yn cael ei ychwanegu neu ei addasu ar y wefan a phryd. Gallwn fynd ati'n rhagweithiol wedyn i gyfieithu unrhyw gynnwys a fydd yn cael ei uwchlwytho. Drwy hyn, gallwn sicrhau bod y wefan yn cydymffurfio â'n rhwymedigaethau o ran dwyieithrwydd a bod cynnwys Cymraeg yn cael ei gyhoeddi ar yr un pryd â'r cynnwys Saesneg cyfatebol. Mae ein perthynas waith effeithiol gyda chydweithwyr yn y tîm digidol a sianeli, a'r prosesau cynllunio sydd ar waith, yn golygu bod uwchlwytho'n ddwyieithog yn rhan annatod o'r broses llunio cynnwys ar gyfer y wefan. Gwaith y wefan yw cyfran fawr o waith yr Uned erbyn hyn.

Dylid nodi nad yw rhywfaint o gynnwys mwy technegol a gwyddonol y wefan yn cael ei gyfieithu am ei fod wedi'i eithrio yn ôl ein blaenoriaethau cyfieithu a amlinellir yn y Cynllun Iaith. At ei gilydd, bydd y cynnwys uniaith Saesneg o dan y faner 'Gwyddoniaeth a Thystiolaeth', ond hyd yn oed yn yr adran honno, rydym wedi sicrhau bod yr haenau uchaf ar gael yn Gymraeg.

6. Cysylltu â ni

Erbyn hyn, bydd defnyddwyr yn cysylltu â'r Asiantaeth drwy'r wefan yn bennaf, ac mae modd gwneud hynny yn y ddwy iaith, gan ddefnyddio'r dudalen cysylltu. Ceir adran ar wahân hefyd os bydd aelod o'r cyhoedd eisiau rhoi gwybod i'r Asiantaeth am broblem gyda bwyd, gydag opsiynau dwyieithog cynhwysfawr sy'n ei gwneud yn hawdd i ddefnyddwyr rannu gwybodaeth â ni yn eu dewis iaith.

Os bydd aelod o'r cyhoedd yn dymuno ffonio'r ASB, mae gennym un llinell gymorth ganolog (0330 332 7149) sydd â neges ddwyieithog yn cynnig dewis iaith i'r sawl sy'n ffonio. Nid oes rhif ffôn uniongyrchol ar gyfer yr ASB yng Nghymru mwyach, ond os daw galwad gan siaradwr Cymraeg ar y llinell ganolog, caiff yr alwad ei chyfeirio at swyddog dwyieithog yn y tîm Cymorth Busnes a fydd yn ateb gyda chyfarchiad dwyieithog. Os bydd defnyddwyr eisiau trafod eu hymholiad yn Gymraeg, gallant wneud hynny naill ai gyda'r swyddog dan sylw, neu drwy gael eu cyfeirio at siaradwyr Cymraeg yn y tîm perthnasol. Wrth barhau i recriwtio yn unol â'n Strategaeth Sgiliau Dwyieithog, , rydym wedi llwyddo i sicrhau bod gennym siaradwyr Cymraeg rhugl yn 6 allan o 8 o dimau'r Asiantaeth Safonau Bwyd yng Nghymru. Mae hyn yn golygu bod modd cyfeirio'r sawl sy'n ffonio at swyddog Cymraeg ei iaith sydd ag arbenigedd polisi ym mron pob un o feysydd polisi'r Asiantaeth. Y ddau dîm sydd heb siaradwr Cymraeg ar hyn o bryd yw'r tîm Strategaeth Deddfwriaethol a'r tîm Digwyddiadau (*Incidents*). Pan ddaw'n bryd recriwtio i swyddi gwag yn y timau hyn, bydd gofynion ieithyddol yn cael eu hystyried ochr yn ochr â gofynion eraill y swyddi.

7. Ymgysylltu'n allanol

Yn ystod 2022-23, roedd gennym ddau gontract allanol gyda thrydydd parti i gynnig gwasanaeth i'r cyhoedd yng Nghymru ar ran yr ASB.

7.1 Darpariaeth Theatr mewn Addysg

Darparwr allanol, Bollo, fu'n ymgymryd â'r contract hwn. Roedd y sioe 'Miri'r Môr-ladron a'r Ffa Ffiaidd' yn cael ei chynnal yn Gymraeg mewn ysgolion cynradd Cymraeg, ac yna byddai'r cast yn cynnal gweithdy addysgol gyda'r plant yn yr ystafell ddosbarth. Roedd y contract yn pennu bod yr holl ohebiaeth a anfonir mewn cysylltiad â'r sioe yn ddwyieithog bob amser. Byddai'r Uned Iaith yn cydweithio gyda'r contractiwr i ddarparu'r holl adnoddau dwyieithog, gan gynnwys sgript y sioe ac unrhyw ddiwygiadau, taflenni, a deunyddiau addysgu cysylltiedig, yn helpu i gastio a chymeradwyo'r actorion, ac yn monitro ansawdd y ddarpariaeth. Yn ystod y flwyddyn adrodd, cynhaliwyd 108 o sioeau Cymraeg mewn ysgolion ledled Cymru. 2022-2023 fydd blwyddyn lawn olaf y ddarpariaeth hon oherwydd pwysau ariannol ar gyllideb yr ASB. Daeth y ddarpariaeth i ben ddiwedd mis Mehefin eleni.

7.2 Adnodd addysgol sy'n mynd ar daith o amgylch digwyddiadau 'Crucial Crew' Cymru

Mae digwyddiadau 'Crucial Crew' yn cyflwyno negeseuon hollbwysig am ddiogelwch i blant ysgolion cynradd yng Nghymru. Fel arfer, mae'r plant yn cymryd rhan mewn gweithdai a gynhelir gan yr ASB, ynghyd â sefydliadau eraill fel yr Heddlu a'r Gwasanaeth Tân ac Achub i ddysgu am ddiogelwch mewn ffordd ymarferol a rhyngweithiol.

Yr un contractiwr allanol, Bollo, sy'n cynnal y digwyddiadau hyn ar ran yr ASB yng Nghymru ac mae'r staff a gyflogir i weithio ar y digwyddiadau yn ymwybodol o'r

holl rwymedigaethau o ran y Gymraeg. Ar gyfer y digwyddiadau cyfrwng Cymraeg, mae'r contractiwr yn sicrhau bod yr hwylusydd yn siaradwr Cymraeg rhugl a bod y sesiynau'n cael eu cynnal trwy gyfrwng y Gymraeg drwyddynt draw. Mae'r holl adnoddau papur ac electronig a ddefnyddir ar y stondin yn gwbl ddwyieithog. Roedd yr Uned Iaith yn rhan o waith castio'r perfformwyr sy'n cynrychioli'r Asiantaeth yn y digwyddiadau hyn. Roedd gan y rheiny a ddewiswyd y sgiliau a'r ymwybyddiaeth iaith sy'n hanfodol yn ôl y polisi iaith er mwyn cynnal y digwyddiadau'n gwbl ddwyieithog. Darparwyd gwerth 52 diwrnod o sesiynau Crucial Crew Cymraeg yn ystod y cyfnod hwn.

8. Gweithdrefnau Mewnol

Mae'r ASB yn parhau i weithredu nifer o fesurau corfforaethol i wella ein diwylliant, ein hunaniaeth gorfforaethol ddwyieithog a'n darpariaeth Gymraeg yn fewnol.

8.1 Hybiau dwyieithog ar y fewnrwyd

Un o'r datblygiadau mwyaf o ran ein gweithdrefnau mewnol yn ystod y flwyddyn adrodd oedd sefydlu Hybiau ar ein mewnrwyd, sef 'gwefannau' bach ar gyfer cyfarwyddiaethau unigol yr ASB. Gall staff droi at yr hybiau i gael gwybodaeth a newyddion am y tîm, gwybod pwy sy'n gweithio ynddo, sut i gysylltu, cylch gwaith y tîm ac unrhyw adnoddau defnyddiol. Fel rhan o hyn, sefydlwyd Hwb ar gyfer tîm yr ASB yng Nghymru. Penderfynwyd o'r cychwyn y byddai'r Hwb yn gwbl ddwyieithog er mwyn parchu hunaniaeth gorfforaethol ddwyieithog y tîm, normaleiddio elfennau o weithio dwyieithog yn fewnol a rhoi dewis iaith i'r staff.

Fel un o dimau corfforaethol allweddol yr Asiantaeth sy'n darparu gwasanaethau i staff ar draws yr Asiantaeth, penderfynwyd hefyd y dylai'r Uned Iaith gael ei Hwb ei hun. Rydym wedi manteisio ar y cyfle hwn i dynnu holl adnoddau'r Uned Iaith at ei gilydd mewn un man a'u hyrwyddo i'r staff. Mae'r Hwb dwyieithog yn esbonio sut i gysylltu â'r Uned i wneud cais cyfieithu ac yn amlinellu ein safonau gwasanaeth. Mae'n cynnwys y Cynllun Iaith, y Cynllun Gweithredu cysylltiedig, y Strategaeth Sgiliau Dwyieithog, pecyn Cysgliad, Ymadroddion Dwyieithog defnyddiol gan gynnwys llofnodion e-byst a negeseuon allan o'r swyddfa, a therminoleg defnyddiol arall. Rydym hefyd wedi cynnwys fideo byr yn cyflwyno'r tîm, ein gwaith a'r rhesymau dros ddarparu gwasanaethau dwyieithog yng Nghymru. Ceir adran hefyd sy'n amlinellu'r ddarpariaeth dysgu Cymraeg a gynigir gan yr Asiantaeth, ac adran sy'n egluro am rôl y Comisiynydd Iaith a sut y mae'n rheoleiddio ein cydymffurfiaeth â'n Cynllun Iaith statudol.

8.2 Sesiynau Cynefino i Staff Newydd

Mae pob aelod newydd o staff sy'n ymuno â'r ASB yn cael diwrnod cynefino ar eu diwrnod cyntaf yn y swydd. Mae'r sesiwn gynefino'n cynnwys cyflwyniad i waith yr Uned Iaith a'r Cynllun Iaith, gan sicrhau bod pob aelod newydd o staff ledled y corff yn ymwybodol o'r gofyniad i weithio'n ddwyieithog yng Nghymru. Erbyn hyn, cânt eu cyfeirio hefyd at Hwb newydd yr Uned Iaith, er mwyn iddynt weld yr holl wybodaeth ac adnoddau sydd ar gael iddynt mewn un man.

Pan fydd aelodau newydd o staff yn ymuno â’r ASB, mae’r Uned Iaith yn anfon neges i’w croesawu sy’n egluro pwy ydyn ni a beth ydyn ni’n ei wneud. Rydym yn atodi fideo’r Uned ac yn amlinellu ein gwaith yn fras. At hynny, ar gyfer staff newydd yn yr ASB yng Nghymru, rydym hefyd yn trefnu cyfarfod Teams er mwyn cyfarfod a chael sgwrs â phob un. Gan adeiladu ar yr wybodaeth a gawsant yn y diwrnod cynefino cyffredinol, maent yn cael cyflwyniad mwy manwl ar swyddogaethau a gwasanaethau’r Uned Iaith a sut i wneud cais amdanynt. Byddwn yn siarad am eu rolau ac yn egluro pa gamau y bydd angen iddynt eu cymryd er mwyn cyflawni eu dyletswyddau personol fel rhan o’r Cynllun. Rydym yn eu hannog i fanteisio ar gyfleoedd i ddysgu’r iaith, er enghraifft, trwy Cymraeg Gwaith ac yn cynnig ein cefnogaeth yn hyn o beth. Ond rydym hefyd yn pwysleisio bod agwedd gadarnhaol cyn bwysiced â’r gallu i siarad yr iaith.

8.3 Negeseuon y Cyfarwyddwr

Yn dilyn proses ailstrwythuro sefydliadol yn ystod y flwyddyn, daeth yr ASB yng Nghymru yn rhan o gyfarwyddiaeth UKIA, dan arweinyddiaeth Cyfarwyddwr newydd, Anjali Juneja. Mae Anjali yn anfon neges at holl staff y Gyfarwyddiaeth bob pythefnos. O’r adeg y daeth yr ASB yng Nghymru yn rhan o UKIA, gofynnodd Anjali i’r Uned gyfieithu ei negeseuon fel eu bod yn cael eu rhannu’n ddwyieithog. Mae agendâu cyfarfodydd staff y Gyfarwyddiaeth a gynhelir ar-lein ac wyneb yn wyneb hefyd yn cael eu rhannu’n ddwyieithog. Mae hyn yn adlewyrchu’r ymwybyddiaeth o hunaniaeth gorfforaethol ddwyieithog yr ASB yng Nghymru, a’r parch tuag ati ym mhob rhan o’r Asiantaeth ac ar bob lefel.

8.4 Iechyd Da – grŵp cymorth staff ar gyfer Iechyd a Lles

Mae gan yr ASB yng Nghymru weithgor Iechyd a Lles sy’n trefnu ac yn hwyluso ymgyrchoedd, digwyddiadau a mentrau i wella a hyrwyddo lles staff. Mae’r grŵp yn hyrwyddo pob digwyddiad ac yn cynhyrchu’r holl adnoddau’n ddwyieithog. Mae’r rhain yn cynnwys cylchlythyr iechyd a lles chwarterol, a gyhoeddir yn Gymraeg ac yn Saesneg, yn ogystal â chanllawiau eraill i staff, er enghraifft canllawiau ar wirfoddoli a gweithgarwch corfforol.

Mae pencampwr iechyd meddwl yr ASB yng Nghymru yn ddwyieithog, a gall gynnig cymorth gwerthfawr yn Gymraeg ac yn Saesneg. Mae hyn yn hanfodol gyda gwasanaethau cymorth fel iechyd meddwl, oherwydd gallai peidio â chynnig dewis iaith fod yn niweidiol i bobl sydd mewn cyflwr bregus wrth geisio cymorth.

8.5 Astudiaeth Achos Comisiynydd y Gymraeg: Ymgyrchoedd Dwyieithog

Yn ystod y flwyddyn, gweithiodd yr ASB gyda swyddfa’r Comisiynydd fel rhan o gyfres o astudiaeth achos i rannu arferion effeithiol. Y pwnc dan sylw oedd ymgyrchoedd dwyieithog yr ASB, ac roedd yr astudiaeth yn disgrifio sut mae’r Uned Iaith yn gweithio gyda thîm Cyfathrebu Cymru a’r tîm Cyfathrebu canolog yn Llundain i gynllunio, creu a hyrwyddo ymgyrchoedd gwybodaeth. Gan ganolbwyntio ar y thema ‘un ymgyrch, dwy iaith’, rhannwyd cyngor ar sefydlu byrddau prosiect, drafftio dwyieithog, rhoi mewnbwn creadigol a chyngor ar elfennau fel delweddau a theitlau’r ymgyrchoedd, castio actorion a chyfrannu at y

cynllun hyrwyddo. Mae’r astudiaeth achos i’w weld ar wefan Comisiynydd y Gymraeg. Yn dilyn y gynhadledd arferion effeithiol, lluniwyd fideo fer yn crynhoi’r cyngor.

9. Nifer a Chanran y Staff Dwyieithog

Mae nifer y swyddi yn yr ASB yng Nghymru wedi cynyddu dros y blynyddoedd ddiwethaf i adlewyrchu cyfrifoldebau ehangach yr Asiantaeth yn sgil ymadawiad y Deyrnas Unedig â'r Undeb Ewropeaidd, yn enwedig ym maes cynhyrchion rheoleiddiedig. Mae diwylliant gweithio'r ASB yn golygu ein bod yn cynnig ffyrdd hyblyg o weithio (gan gynnwys y dewis i weithio'n gyfan gwbl o gartref) ac offer digidol sy'n hwyluso gweithio o bell. Mae nifer sylweddol o staff yr ASB yn gweithio gartref erbyn hyn, ac o'r herwydd rydym yn recriwtio o ardal ddaearyddol ehangach nag erioed ar gyfer swyddi yng Nghymru. Erbyn hyn, mae nifer o staff yr ASB yng Nghymru yn gweithio yn Lloegr a'r Alban.

Er gwaetha'r cynnydd mewn niferoedd a'r dosbarthiad daearyddol, mae 24% o staff yr ASB yng Nghymru yn siaradwyr Cymraeg rhugl. Mae gan 67% o'r staff rywfaint o allu Cymraeg (Sylfaenol, Sylfaenol/Canolig a Chanolig) a dim ond 9% sy'n nodi nad oes ganddynt unrhyw Gymraeg o gwbl. Gweler y tabl isod i weld dadansoddiad manwl. Mae ein Strategaeth Sgiliau Dwyieithog (a ddisgrifir yn fanylach yn 9.1 isod) yn sicrhau y caiff swyddogion Cymraeg eu hiaith eu penodi i swyddi y nodir bod y Gymraeg yn hanfodol ar eu cyfer, bod gallu Cymraeg wedi'i gynllunio ar gyfer pob tîm a bod ein harferion recriwtio yng Nghymru yn ein helpu i gyflawni amcanion y Strategaeth.

Mae'r ASB yng Nghymru yn rhoi pwyslais ar agwedd staff at y Gymraeg yn ogystal â'u gallu. Mae gweithgarwch codi ymwybyddiaeth parhaus yr Uned yn sicrhau bod ymwybyddiaeth yn uchel iawn ymhlith staff ac mae gweithio dwyieithog yn rhan annatod o ddiwylliant a hunaniaeth gorfforaethol yr Asiantaeth yng Nghymru.

Roedd 66 o swyddi yn yr ASB yng Nghymru yn ystod 2022-23, a 6 swydd wag, gyda rhai yn cael eu llenwi/gadael yn ystod y cyfnod dan sylw. Gofynnwyd i staff hunanasesu eu lefel o allu Cymraeg trwy holiadur e-bost. Mae'r tabl canlynol yn nodi asesiad y gweithwyr eu hunain o'u gallu Cymraeg:

Rhugl	16	24%
Canolig	1	1.5%
Sylfaenol/Canolig	6	9%
Sylfaenol	38	57%
Dim	5	7.5%

Mae diffiniadau'r lefelau wedi'u seilio ar lefelau Dysgu Cymraeg.

9.1 Strategaeth Sgiliau Dwyieithog

Mae Strategaeth Sgiliau Dwyieithog ar waith yn yr ASB, sy'n amlinellu sut y byddwn yn cynnal gweithlu dwyieithog digonol er mwyn darparu gwasanaeth Cymraeg effeithiol yng Nghymru. Mae'r Asiantaeth Safonau Bwyd wedi ymrwymo i ddarparu gwasanaeth Cymraeg effeithiol yng Nghymru, yn unol â'r ymrwymiadau yn ein Cynllun Iaith Gymraeg.

Mae darparu gwasanaeth ystyrlon yng Nghymru, nad yw'n trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, gan ddarparu gwasanaethau cyfartal yn y ddwy iaith, yn gofyn am weithlu medrus a all weithio'n ddwyieithog. Er mwyn cynnal y gweithlu dwyieithog medrus hwn, mae'n rhaid i ni ddenu a chadw staff sy'n siarad Cymraeg ar draws holl dimau a phroffesiynau'r ASB yng Nghymru. Yn ogystal â hyn, mae angen rhoi cyfle i staff cyfredol ymgymryd â hyfforddiant i ddatblygu neu wella eu sgiliau Cymraeg.

Bydd ein Strategaeth Sgiliau Dwyieithog yn ein helpu i reoli a chynllunio sgiliau iaith staff. Mae'n cwmpasu'r meysydd allweddol canlynol:

- Gwella'r gwasanaethau dwyieithog a ddarparwn
- Pennu lefel sgiliau Cymraeg (darllen, ysgrifennu, gwrando a siarad) sy'n ofynnol ar gyfer timau a swyddi ledled yr ASB yng Nghymru
- Recriwtio unigolion sydd â'r lefel briodol o sgiliau Cymraeg ar gyfer pob swydd sy'n cael ei hysbysebu
- Hyrwyddo a dathlu gweithle dwyieithog, yn fewnol ac yn allanol, gyda'r bwriad o ddenu a chadw staff dwyieithog
- Cynyddu'r cyfleoedd i staff ddatblygu eu sgiliau Cymraeg a magu eu hyder.

Ein nod gydag amser yw sicrhau bod ein gwasanaeth Cymraeg yn bodloni'r gofynion a nodir ym Mesur y Gymraeg 2011, oherwydd gallent fod yn uniongyrchol berthnasol i'r ASB yn y dyfodol. Dylai hefyd gyfrannu at darged uchelgeisiol Llywodraeth Cymru o gyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050 ac anrhydeddu ymrwymiad yr ASB i Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, sef Cymru â Diwylliant Bywiog lle Mae'r Gymraeg yn Ffynnu.

9.2 Recriwtio

Yn unol â darpariaethau ein Strategaeth Sgiliau Dwyieithog, hysbysebir pob swydd wag yng Nghymru naill ai fel 'Cymraeg – dymunol' neu 'Cymraeg – hanfodol', fel y bo'n briodol, er mwyn sicrhau bod yna'r gallu i siarad Cymraeg ym mhob tîm. Penderfynir ar y gofyniad hwn fesul achos mewn cysylltiad â Chyfarwyddwr Cymru, yr Uwch-dîm Rheoli a'r Uned Iaith, ac yn unol â meysydd lle bo angen penodol am siaradwyr Cymraeg (megis yr adran Gyfathrebu neu o fewn y Tîm Cymorth Busnes). Pan fo'r meini prawf hyn wedi'u cynnwys mewn hysbysebion swyddi, esbonnir pam y gwnaed hynny, er mwyn sicrhau nad yw'r rhain yn mynd yn feini prawf 'tic yn y bocs' cyffredinol. Mae'r penodiadau iaith Gymraeg allweddol yn ystod y flwyddyn adrodd yn cynnwys Cyfieithydd a Swyddog y Gymraeg newydd yn yr Uned Iaith, a ymunodd â'r tîm ym mis Mawrth 2023.

Yn ystod 2022-23, hysbysebwyd un swydd fel swydd 'Cymraeg hanfodol', sef Cyfieithydd a Swyddog y Gymraeg. Manteisiodd yr ASB ar lwyfan recriwtio Lleol i hyrwyddo'r swydd hon, yn ogystal â gwefan a chylchlythyr Cymdeithas Cyfieithwyr Cymru. Rhannwyd y swydd hefyd ar ein cyfrifon cyfryngau cymdeithasol Cymraeg. Roedd yr holl swyddi eraill a hysbysebwyd yng Nghymru yn cynnwys 'Cymraeg – dymunol' yn y fanyleb swydd, gan gynnwys cyfiawnhad dros pam y byddai cael siaradwr Cymraeg yn fuddiol yn y rôl honno.

Cafodd 15 o swyddi eu hysbysebu'n ddwyieithog eleni.

9.3 Staffio digwyddiadau cyhoeddus

Pan fyddwn yn cynnal digwyddiadau cyhoeddus, fel y digwyddiad i lansio'r Adroddiad Safonau i Aelodau'r Senedd yng Nghymru, mae'r Uned Iaith yn asesu'r anghenion iaith ar gyfer pob digwyddiad unigol, a bydd y trefniadau staffio ym mhob digwyddiad yn adlewyrchu'r angen hwnnw. Mae'r digwyddiadau eraill eleni lle roedd staff dwyieithog yn bresennol i siarad â'r cyhoedd yn cynnwys Eisteddfod Genedlaethol Tregaron a'r Sioe Frenhinol. At hynny, mae'r ASB yn parhau i ddarparu gwasanaethau cyfieithu ar y pryd yn ôl yr angen ar gyfer cyfarfodydd cyhoeddus wyneb yn wyneb. Mae gan bob aelod o staff sy'n siarad Cymraeg fathodyn a chortyn 'Iaith Gwaith'.

10.Hyfforddiant Iaith

Mae holl aelodau staff swyddfa Cymru wedi cael hyfforddiant ymwybyddiaeth iaith sy'n eu helpu i ddeall mwy am y Gymraeg, ei hanes a'i statws yng Nghymru yn ogystal â dysgu am yr hyn y mae'n ofynnol iddynt ei wneud er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth â Chynllun Iaith Gymraeg statudol yr Asiantaeth. Mae gan yr Uned Iaith 'hwb' ar y fewnrwyd sy'n atgyfnerthu'r negeseuon hyn. Mae gan yr Uned Iaith hefyd grŵp ar Yammer, sef platfform rhwydweithio cymdeithasol mewnol, ac rydym yn rhannu newyddion a deunydd perthnasol am y Gymraeg ar y grŵp hwn.

Caiff staff sy'n dymuno dysgu Cymraeg, neu fagu eu hyder/defnydd o'r iaith, eu cyfeirio at yr adnoddau perthnasol (er enghraifft Cymraeg Gwaith, Say Something in Welsh) gan yr Uned Iaith. Mae'r ASB hefyd wedi cofrestru ar gyfer y modiwl Cymraeg Gwaith ar-lein (Canolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol) ac mae'n annog staff yn y swyddfa yng Nghymru, a'r tu hwnt, i ymgymryd â'r modiwl i ddysgu Cymraeg sylfaenol i'w defnyddio yn y gweithle.

At hynny, mae'r Uned Iaith bob amser ar gael i ddarparu cefnogaeth fentora, boed wyneb yn wyneb neu drwy gyfrwng arall (negeseuon gwib, cyfryngau cymdeithasol) er mwyn helpu staff i ddatblygu yn y maes hwn.

10.1 Gloywi iaith

Ym mis Tachwedd 2022, gwnaeth yr Uned Iaith gomisiynu IAITH: y ganolfan cynllunio iaith i gynnal cwrs Gloywi Iaith i aelodau staff Cymraeg eu hiaith. Hyfforddiant gwirfoddol ydoedd, ac nid oedd pwysau ar neb i fynychu nac i ymgymryd ag unrhyw ddyletswyddau ychwanegol ar ôl ei gwblhau. Yr unig nod oedd magu hyder y staff hynny yn eu sgiliau Cymraeg a'u hannog i roi cynnig ar anfon negeseuon neu ddrafftio yn Gymraeg fel rhan o'u gwaith. Manteisiodd chwe aelod o staff ar y sesiwn, a threuliwyd prynhawn buddiol, diddorol a hwyliog dan arweiniad Gareth Ioan yn dysgu, trafod, ac yn gwneud ymarferion ysgrifennu. Cafwyd adborth cadarnhaol gan yr hyfforddwr a'r hyfforddeion fel ei gilydd, gyda'r staff yn nodi ar ddiwedd y sesiwn nad oeddent yn sylweddoli bod eu sgiliau Cymraeg ysgrifenedig gystal ag oeddent. Yn sgil llwyddiant y sesiwn hon, rydym yn parhau i chwilio am gyfleoedd i gynnal sesiynau iaith tebyg, gyda'r nod o ddangos bod y Gymraeg yn perthyn i bawb yr ASB yng Nghymru, bod croeso i staff

ddefnyddio'r Gymraeg yn fewnol a bod y corff yn eu cefnogi i wella'u sgiliau Cymraeg.

11. Technoleg Gwybodaeth

Mae gan bob aelod o staff yr ASB sy'n dymuno gweithio'n ddwyieithog feddalwedd Cysgliad ar eu dyfeisiau. Mae gan holl staff yr ASB yng Nghymru lofnod a negeseuon allan o'r swyddfa dwyieithog ar eu cyfrifon e-bost, wedi'u cyfieithu gan yr Uned Iaith. Anogir staff Cymraeg eu hiaith i ddrafftio testun a gohebiaeth yn Gymraeg, ac mae'r Uned Iaith wrth law bob amser i wirio'r gwaith hwn yn ôl y gofyn.

Mae'r Uned Iaith yn parhau i ddefnyddio meddalwedd cof cyfieithu Phrase i sicrhau cysondeb a chywirdeb gyda chyfieithiadau. Rydym hefyd yn parhau i ddatblygu cronfa derminoleg fewnol sy'n ymwneud yn benodol â'n meysydd gwaith, a chaiff ei safoni mewn cydweithrediad â Chanolfan Bedwyr a'i gyhoeddi hefyd ar Porth Termau.

Mae'r Uned Iaith yn rheoli holl gyfrifon a chynnwys cyfryngau cymdeithasol Cymraeg yr ASB fel y nodir yn adran 4.

Mae swyddogion yr Uned Iaith i gyd wedi cael eu hyfforddi i fod yn olygyddion y wefan, ac rydym yn uwchlwytho holl gynnwys Cymraeg i food.gov wefan yn ôl yr angen. Gall yr Uned Iaith hefyd adeiladu ac addasu strwythur y wefan yn ôl yr angen i gefnogi'r cynnwys Cymraeg, sy'n cynyddu drwy'r amser. Disgrifir hyn yn fanylach yn adran 5.

Mae gwybodaeth am Uned Iaith a pholisi Iaith Gymraeg yr ASB ar gael yn rhwydd yn fewnol ar y Hwb yr Uned, ac yn allanol ar ein gwefan gyhoeddus.

12. Sefydliad Cymeradwy 'Cymdeithas Cyfieithwyr Cymru'

Yr ASB oedd un o'r cyrff cyntaf i gael eu nodi'n sefydliad cymeradwy gan Gymdeithas Cyfieithwyr Cymru. Mae'r gydnabyddiaeth barhaus hon yn destament i'n hymrwymiad i ddarparu gwasanaethau dwyieithog o'r ansawdd uchaf i'r cyhoedd yng Nghymru a safon a chymhwysedd ein cyfieithwyr. Mae'r Gymdeithas yn cynnal cyrsiau hyfforddi, sgyrsiau rhithwir dros ginio a gweithdai cyfieithu'n rheolaidd, a manteisiodd aelodau staff yr Uned ar nifer o'r cyfleoedd hyn eleni.

13. Cwynion

Ni chafwyd unrhyw gwynion am ddarpariaeth Gymraeg yr ASB yn ystod 2022-23.